

Platforma pro krajinu

Josef Fanta, Botanický ústav AV ČR, Průhonice (jfanta.cz@gmail.com)

V poslední době probíhají různé diskuse, semináře a konference týkající se krajiny, lesa, vody, zemědělství, které se zabývají nedobrým stavem české krajiny a jejích složek. Hlavní příčiny neuspokojivého stavu krajiny a jejích složek jsou dvě: klimatická změna a způsob nakládání s krajinou a jejími složkami (půda, les, voda) při jejich využívání v současných českých podmínkách.

Změna klimatu je základem vzniku jiných přírodních podmínek, které se podílejí na stavu a fungování krajiny a životního prostředí. Dopady změny teplot, výskytu povodní a sucha, extrémních fluktuací počasí jsou velmi různorodé – od drobných fenologických změn až po změny vodního režimu celých rozsáhlých krajin.

Využívání krajiny a jejích složek ovlivňuje fungování dílčích ekosystémů a krajiny jako celku. Základním kritériem smysluplného využívání krajiny je trvalá udržitelnost produkčních, regulačních a dalších služeb pro potřebu společnosti. V současné době jím ale je maximální finanční výnos. Na ekologická hlediska se nebere ohled. Důsledkem je současná chaotická situace ve všech oborech primární produkce, které se realizují na bázi krajiny.

V řešení této problematiky zaostává ČR za mnoha ostatními zeměmi střední Evropy a EU. Klimatické změně se věnuje pozornost teprve v posledních letech (Program adaptace na klimatickou změnu v podmínkách ČR), závazek plnění Evropské úmluvy o krajině a ekologická doporučení Evropské komise se plní liknavě. Oborové politiky (zemědělství, lesnictví, atd.) sledují především ekonomické zájmy. V důsledku toho kvalita krajiny klesá. Půdní eroze postihuje 2/3 rozlohy zemědělských půd; biodiverzita je v katastrofálním stavu; schopnost krajiny vázat vodu setrvale klesá; atd. Tento stav už trvá 70 let: 40 let za totalitního režimu, 30 let politicko-ekonomické manipulace po roce 1989.

Krajina je veřejný prostor. Jeho využívání by se mělo řídit krajinnou politikou. Ta v ČR neexistuje. Oborové politiky sledují vlastní oborové a sektorové zájmy, v nichž mnohdy hlavní roli hrají lobbystické zájmy. Klasickým příkladem bylo nedávné jednání vlády o zákonu o ochraně půdy.

O stav a vývoj krajiny se zajímá i Akademie věd ČR prostřednictvím své Komise pro životní prostředí. V rámci programu Strategie AV 21 vznikla Platforma pro krajinu, která s KŽP úzce komunikuje. Jde o sdružení pracovníků z výzkumných ústavů a odborných institucí, kteří chtějí dát podnět ke zpracování politické vize vývoje a využívání krajiny, a následně ke zpracování politiky krajiny jako veřejného prostoru. Prvním výsledkem činnosti Platformy je několik publikací (např. kniha Krajina a lidé nebo sborník Povodně a sucho: krajina jako základ řešení). Dalším výstupem bude výzva určená vládě ČR k urychlenému řešení situace v českém lesnickém sektoru. Podobným způsobem chceme dále pracovat na podnětu ke zpracování koncepce krajiny a krajinné politiky. Je nejvyšší čas na změnu.